

הכנסת העשרים וחמש

יוזמים : חברי הכנסת
לימור סון הר מלך
יצחק קרויזר
צביקה פוגל

פ/25/5664

הצעת חוק מדיניות שווה באכיפת החוק כלפי מפגינים, התשפ"ה-2025

מטרה	1.	מטרתו של חוק זה למנוע הפליה כלפי אוכלוסיות שונות במימוש זכותן להפגין.
הגדרה	2.	בחוק זה, "מערכת אכיפת החוק" – הייעוץ המשפטי לממשלה, פרקליטות המדינה ומשטרת ישראל.
זכות שווה להפגין	3.	זכותו של אדם להפגין, בכפוף להוראות כל דין, תחול באופן שווה וללא הפליה, לרבות בעניינים אלה :
(1) אכיפה כלפי חסימות צירים ;
(2) הפגנות מול ביתם של נבחרים ציבור או עובדי ציבור ;
(3) שימוש באמצעים לפיזור הפגנות ;
(4) חקירה, מעצר או העמדה לדין בגין הפרות סדר.
דיווח לכנסת	4.	אחת לחצי שנה תדווח מערכת אכיפת החוק לוועדה לביטחון לאומי של הכנסת על כל אלה, בפילוח לפי אוכלוסיות ומיקום ההפגנה :
(1) מספר החקירות והמעצרים בקשר להפגנות ופירוט העבירות בגינן נחקרו או נעצרו מפגינים ;
(2) מספר התיקים שנסגרו בקשר להפגנות ועילות סגירתם ;
(3) מספר כתבי האישום שהוגשו בקשר להפגנות ופירוט העבירות בגינן הוגשו כתבי האישום.

סקירת מדיניות 5. אחת לשנה, יופיע היועץ המשפטי לממשלה בוועדה לביטחון לאומי של הכנסת ומימושה בוועדה וידווח על מדיניות מערכת אכיפת החוק בענייני הפגנות ומימושה, וישיב לביטחון לאומי לשאלות של חברי הוועדה, לרבות שאלות שהועברו אליו מראש באמצעות יושב ראש הוועדה.

דברי הסבר

"אכן, אין לך גורם הרסני יותר לחברה מאשר תחושת בניה ובנותיה, כי נוהגים בהם איפה ואיפה. תחושת חוסר השוויון היא מהקשה שבתחושות. היא פוגעת בכוחות המאחדים את החברה. היא פוגעת בזהותו העצמית של האדם" (בג"ץ 953/87 פורז נ' ראש עיריית תל-אביב-יפו, פ"ד מב(2) 309, פסקה 28 לפסק דינו של השופט ברק (1988)).

הזכות להפגין ולמחות מצויה בליבת הזכויות של כל אזרח במדינה דמוקרטית. זכות זו שווה לכולם, ללא קשר לשיוך פוליטי, למוצא או לאמונה הדתית של המפגין. עד כאן זה המצב הרצוי. אלא שלצערנו הרב במשך שנים ארוכות ישנה הפליה כלפי אוכלוסיות מסוימות במימוש חופש ההפגנה, כשהאירוע הזכור מכולם הוא הגירוש מגוש קטיף ומצפון השומרון, שהוביל להפרת זכויות אדם המונית. מאז שנים ארוכות חלפו, אך אי-הצדק ממשיך, כשבולטים מכולם הם הציבור החרדי, ציבור המתיישבים והקהילה האתיופית.

כך, לדוגמה, שופטת בית משפט השלום בירושלים, אביטל מולד, נזפה בפרקליטות המדינה וקבעה כי קיימת אכיפה בררנית נגד קטינים מהמגזר החרדי. מדובר בכתב אישום שהוגש נגד קטין חרדי ששמו נאסר בפרסום. אותו הקטין הפגין נגד עבודות הרכבת הקלה בירושלים והוחלט להגיש נגדו כתב אישום בגין התקהלות אסורה. השופטת מולד ביטלה את כתב האישום בגין אכיפה בררנית. בלשון השופטת: "לא ניתן לקבל מצב בו מתוך כלל ההפגנות שהתקיימו במדינת ישראל בשנת 2022-2023 לא הציגה המאשימה ולו כתב אישום אחד נגד קטין שהפגין באופן פאסיבי שאינו נמנה על המגזר החרדי. ודאי שלא ניתן לקבל זאת כאשר מדובר בקטין ללא עבר פלילי שהיה בן 15 וחצי בעת ביצוע העבירה" (ת"פ (שלום ירושלים) 54703-11-22 מדינת ישראל נ' פלוני (ניתן ביום 17.2.2025)).

וכך גם הקהילה האתיופית שפגשה יחס מפלה שאין הדעת סובלת. רק באחרונה נחקק החוק החשוב של חברי הכנסת צגה מלקו, פנינה תמנו ומשה סלומון – חוק מחיקת רישומים פליליים ומשטרתיים של יוצאי אתיופיה, התשפ"ד-2024, שקובע כי רישומים בגין עבירות של הפרת הסדר הציבורי של יוצאי אתיופיה שבוצעו עד ל-31 בדצמבר 2020 יימחקו באופן אוטומטי מהמרשם הפלילי והמשטרתי, זאת בתנאי שמדובר ברישום פלילי או משטרתי יחיד ולא הוטל על בעל הרישום עונש מאסר בגין עבירה זו. החוק יביא לכך שיבוטלו רישומים פליליים ליוצאי אתיופיה שנעצרו ונפתחו להם תיקים במשטרה בגין הפרת הסדר הציבורי. הרישומים הפליליים יימחקו מבלי שהאזרחים יצטרכו לפנות בעצמם כדי לקדם את מחיקת הרישום הפלילי. כל זאת לאחר שדוחות ציבוריים שפורסמו בשנים האחרונות העלו באופן ברור נתונים בדבר יחס מפלה פרטני וממסדי כלפי ישראלים ממוצא אתיופי.

הצעת החוק נועדה לקבוע מושכלות יסוד ולפיהן הזכות להפגין שמורה לכולם והיחס למפגינים חייב להיות זהה מול התנהגות זהה. כמו כן, הצעת החוק מחייבת את מערכת אכיפת החוק לדווח לכנסת על כל החקירות, המעצרים, גניזת התיקים וכתבי האישום בקשר להפגנות בפירוט לפי אוכלוסיות ומיקום ההפגנה, וכן מחייבת את היועץ המשפטי לממשלה להופיע אחת לשנה בפני הוועדה לביטחון לאומי של הכנסת על מנת שהכנסת תוכל לפקח ולבקר את אופן מימוש הזכות השווה להפגין, ולדרוש דין וחשבון במידת הצורך.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים

והונחה על שולחן הכנסת ביום

כ"ד באדר התשפ"ה (24.03.2025)